[1]וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה וכתיב [2]והנפש אשר תעשה ביד רמה א) הוקשו כולם לע"ז [ה]מה להלן דבר שחייבים על זדונו כרת ושגגתו חטאת אף כל דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ואלא מונבז שגגה במאי כגון ששגג בקרבן ורבנן [ו]שגגת קרבן לא שמה שגגה ורבנן שגגה במאי רבי יוחנן אמר [ז]כיון ששגג בכרת אף על פי שהזיד בלאו וריש לקיש אמר עד ששיגג בלאו וכרת אמר רבא מאי טעמא דרשב"ל אמר קרא [3]אשר לא תעשינה (בשגגה) ואשם עד ששיגג בלאו וכרת שבה ורבי יוחנן האי קרא דרשב"ל מאי עביד ליה מיבעי ליה [ב]לכדתניא [3]מעם הארץ פרט למומר רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי שמעון אשר לא תעשינה (בשגגה) ואשם [ג]השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו: תנן [ד]אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה [ה]מנינא למה לי ואמר ר' יוחנן [ו]שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת היכי משכחת לה בזדון שבת ושגגת מלאכות בשלמא לרבי יוחנן דאמר כיון ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו משכחת לה כגון דידע לה לשבת בלאו אלא לר"ש ב"ל דאמר עד ששיגג בלאו ובכרת דידע ליה לשבת במאי [ז]דידעה [ח]בתחומין [ט]ואליבא דר"ע מאן תנא להא דתנו רבנן שגג בזה ובזה זהו שוגג האמור בתורה הזיד בזה ובזה זו היא מזיד האמור בתורה שגג בשבת והזיד במלאכות או ששגג במלאכות והזיד בשבת או שאמר יודע אני שמלאכה זו אסורה אבל איני יודע שחייבין עליה קרבן או לא חייב כמאן כמונבז אמר אביי הכל מודים בשבועת ביטוי שאין חייבין עליה קרבן עד ששיגג בלאו שבה הכל מודים מאן ר' יוחנן פשיטא כי קא"ר יוחנן היכא דאיכא כרת אבל הכא דליכא כרת לא סד"א [י]הואיל וחייב קרבן חידוש הוא דבכל התורה כולה לא אשכחן לאו דמייתי עליה קרבן והכא מייתי כי שגג בקרבן נמי ליחייב קמ"ל

וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה. וילפינן בהוריות (דף ח.) זו ע"ז שהיא שקולה ככל המצות וכתיב תורה אחת י) כל התורה במשמע: **הוקשו.** קרבנות של שגגות של כל עבירות לשל ע"ז מה ע"ז קרבן שלה אינו בא אלא על עבירה גמורה שחייב על זדונו כרת דסמיך ליה והנפש אשר תעשה ביד רמה ונכרתה: **אף כל התורה.** אין מביאין חטאת אלא על דבר שזדונו כרת: **ואלא מונבז.** דאמר לעיל כ) דמי שהיתה לו ידיעה בשעת מעשה חייב חטאת: **דשגג במאי.** הא גבי חטאת שגגה כתיב ל): **דשגג בקרבן.** דיודע שחייב על זדונו כרת אבל אינו יודע שחייב עליה חטאת: **לא שמה שגגה.** עד ששגג בעבירה עצמה: **ורבנן.** דבעו שגגה בעבירה עצמה שגגה במאי קאמרי שגגה בכולה מילתא בלאו וכרת או בכרת לחודיה: **כיון ששגג בכרת אע"ג שהזיד בלאו.** שלא הקרבן על הכרת הוא בא כדאמרן לעושה בשגגה וסמיך ליה והנפש אשר תעשה וגו': **לא תעשינה.** היינו לאו: **מנינא למה לי.** ליתני אבות מלאכות הזורע והחורש כו' למה לי למיתנא ארבעים חסר אחת ליתניגהו ואנן ידעינן דמ' חסר אחת איכא: **שאם עשאן כולן כו'.** וסימנא בעלמא אשמעינן לידע כמה חטאות חייב על חילול שבת אחת: **היכי משכחת לה.** דמיחייב ע"כ לא משכחת לה אלא בזדון שבת דיודע שהוא שבת ושגגת מלאכות דאינו יודע שהמלאכות הללו אסורות דאי בזדון מלאכות ושגגת שבת דיודע שהן אסורות בשבת אבל שכח שהיום שבת הא תנן דאינו חייב אלא אחת לכל שבת וזדון שבת לא הוי אא"כ יודע אחת מהלכותיה דאי לא ידע בחדא מינייהו אין שבת חלוק לו משאר ימים וזה ששגג בכולן אין כאן זדון שבת: **בשלמא לר' יוחנן.** דאמר שגגת כרת שמה שגגה: **משכחת לה.** זדון שבת בלאוין ושגגת מלאכות בכריתות דידע לה לשבת שהוזהר על הלאוין או של כולן או של אחת מהן: **דידע לה לשבת במאי.** הלא בכולן שגג כסבור שכל ל"ט מלאכות מותרות: **בתחומין.** דאין בקרבן: **ואליבא דר' עקיבא.** דאמר במסכת סוטה (א) תחומין דאורייתא ניגהו דתנן בו ביום דרש רבי עקיבא ומדותם מחוץ לעיר כו' מ): **והו שוגג האמור בתורה.** כלומר היכא דשגג בשבת ובמלאכות אין כאן לא דין ולא דיין לקנתר ואין לך שוגג כזה: **הזיד בזה ובזה.** אין לך מזיד כזה: **שגג באחת מהן.** אף זה שוגג וחייבים עליה קרבן: **שבועת ביטוי.** שאוכל ולא אוכל שאכלתי ולא אכלתי חייב עליה קרבן וכתיב ביה ונעלם נ) דהיינו שוגג הכל מודים בשוגג שלה דאם נשבע שלא אוכל ואכל אינו חייב אלא אם כן שכח שבועתו כשאכל דהשתא שגג בלאו שבה: **הכל מודים מאן רבי יוחנן.** כלומר על כרחין אביי לאו אפלוגתא דמונבז ורבנן קאי דלישמעינן דמודה מונבז בהא (דהא) ס)שגגת קרבן לא הויא שגגה דמהיכא תיתי והא ק"ו הוא השתא בכל התורה כולה דליכא חידוש בקרבן דידהו אמר מונבז דמיחייב בשגגת קרבן הכא דחידוש הוא דאין בה כרת ומביא קרבן עליה לא כ"ש אלא לרבנן קאמר ואפלוגתא דר"י ור"ל קאי ומאן הכל מודים ר"י דאף על גב דבעלמא קאמר אף על פי שהזיד בלאו הכא בעינן שישגוג בלאו: **פשיטא.** כיון דאליבא דרבנן איפליג דאמרי שגגת קרבן לאו שגגה היא אי בלאו שלה הזיד במאי שגג דע"כ לא קאמר ר"י בעלמא אלא במקום כרת דשגג בכרת: **סלקא דעתך אמינא.** בשבועת ביטוי נמי קאי רבי יוחנן במילתיה דאף על פי שהזיד בלאו ודקשיא לך במאי שגג שגג בקרבן דהואיל וחידוש מודו ביה רבנן:

קמ"ל

מה ע"ז שחייבים על זדונו כרת. וא"ת מ"מ הקישא דשוגג למזיד למה לי דאפילו לא הוי כתיב התם קרא דוהנפש אשר תעשה ביד רמה ילפינן שפיר מע"ז שחייב על זדונו כרת כו' וי"ל דלית לן לאקושה לע"ז אלא במאי דכתיב בההיא פרשה כדמשמע מתוך פירוש הקונטרס ולהכי אצטריך לאתויי הכא והנפש אשר תעשה תדע דהא לא ילפינן מע"ז דניבעי על זדונו סקילה כע"ז משום דלא כתיב סקילה בההיא פרשה אלא כרת והא דממעטינן בריש פרק בתרא דמכות (דף יג:) פסח ומילה מקרבן אע"פ שיש בהן כרת משום דמה ע"ז דאמר רחמנא לא תעביד והני קום עשה ניגהו היינו נמי משום דכתיב והנפש אשר תעשה ביד רמה פ)דמשמע מה שצויתי שלא לעשות וא"ת רבנן דהכא ר' עקיבא ור' עקיבא אית ליה בפ"ק דכריתות (דף ז:) דהאי קרא דמגדף במברך את השם כתיב וי"ל דלישנא דנקט הכא הוקשה כל התורה כולה לע"ז נקט אליבא דרבנן דרבי עקיבא אבל לר"ע אית לן למימר דהוקשה כל התורה כולה למברך את השם וא"ת ולמונבז האי דרשא דר' יהושע בן לוי מנא ליה ואומר ר"י דנפקא ליה כדדריש רבי בפ"ק דיבמות (דף ט.) ובפ"ב דהוריות (דף ח.) נאמר כאן ונודעה החטאת אשר חטאו עליה ונאמ' ואשה אל אחותה לא תקח לצרור לגלות ערותה עליה: **אלא** למונבז שגגה במאי. לא מצי למימר ששגג בלאו והזיד בקרבן דאין סברא לחייב בהזיד בקרבן דלא שב מידיעתו הוא וליכא נמי למימר שגג בלאו וקרבן דסברא הוא דכיון דמקיש למזיד אפי' מזיד בכל דבר ושוגג רק בדבר אחד דהיינו בקרבן יש לנו לחייבו א) ומיהו היכא דאיכא סקילה בעינן שיהא שוגג גם בסקילה דאי הוה מזיד בסקילה אין לחייבו בקרבן דכיון דאינו שב מסקילה פשיטא שאפילו היה יודע שחייב גם קרבן שלא היה שב ולא שב מידיעתו הוא ואע"ג דבהזיד בכרת חשיב ליה שב מידיעתו לקרבן היינו משום דכרת אפשר בתשובה וקרבן לא אפשר בתשובה ועוד דגבי כרת שייך שפיר למימר אם היה יודע שחייב כרת עם הקרבן היה שב: **כגון ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו.** וטעמא דר' יוחנן משום דלא כתיב לאו בהיקשא דר' יהושע ולא כתיב אלא כרת בההיא ענינא ולהכי בעי מ"ט דר"ש לקיש ולא בעי מ"ט דר' יוחנן ול"ל דרבי יוחנן מיירי אליבא דרבנן דלית להו היקשא דרבי יהושע בן לוי * אבל לרבי דנפקא ליה מג"ש דעליה מודה רבי יוחנן דבעי עד שישגוג בלאו וכרת דהא כתיב לאו בההוא קרא ואשה אל אחותה לא תקח וגו': **אמר** קרא אשר לא תעשינה בשגגה. קשה לר"י מנא ליה לר"ש לקיש דרבנן דרשי הכי ובעו שגגת לאו וליכא למימר דמשמע ליה למדרש קרא הכי דהא ע"כ סבירא ליה דאין סברא לדרוש כן דהא איהו סבר כמונבז כדאמר לעיל ומונבז לא בעי שגגת לאו אלא שגגת קרבן גרידא דבהדיא תניא לקמן או שאמר יודע אני שמלאכה זו אסורה אבל איני יודע אם חייבים עליה קרבן אם לאו חייב ולא קאמר קרבן ומלקות אם לאו: **דידע** לה בתחומין ב). לא מצי למימר דידע לה בדאיסי דבההוא נמי חייב חטאת כדפירשתי בפרק קמא (דף ו: בד"ה הא קמ"ל) תימה לר"י דלאמאי לא קאמר דידע לה לשבת בעשה דכתיב וביום השביעי תשבות וגו' (שמות כג) וכתיב נמי ושמרתם את השבת (שם לא): **עד** ששיגג בלאו שבה. כגון נשבע שלא יאכל ואכל ובשעת אכילה שכח איסור שבועה וקרינן ביה האדם דבשעת שבועה שנשבע היה יודע היטב איסור שבועה אלא שבשעת אכילה היה סבור דמותר לעבור על שבועתו ורש"י פירש דבשעת אכילה שכח שנשבע ואין נראה דאין זה קרוי שגג בלאו שבה כמה שאינו נזכר שנשבע: הא

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"א מהלכות שגגות הלכה ב:
ו ב ג מיי' פ"ב מהלכות שגגות הלכה ב סמג עשין רט:
ז ד מיי' שם ופ"ו ה"ג:

תוס' ישנים

א) דהא ודאי ליכא למימר דשגג בכרת דא"כ היינו רבנן ועוד כיון דמקיש שוגג למזיד בכרת אית לן למימר דמכרת אית ליה ידיעה בשעת מעשה ועוד דשגגת לאו אפילו לרבנן לא חיישינן:

ב) לא מצי למימר דידע לי' בלאו דמחמר למ"ד בפר' בתרא דאין בו חטאת דכיון דסבור דעצמו מותר בכל המלאכות כ"ש שסבור שאינו מוזהר על בהמתו ולא מצי למימר דידע ליה בהעברה אליבא דרבי יוסי דהא קתני ליה במתניתין וליכא למימר דידע לה בתולדה דכיון דלא ידע אבות כ"ש תולדות וליכא למימר דידע לה בסקילה דאם כן לא שב מידיעתו הוא ואין סברא לומר כגון שטעה בשיעורין כגון דסבר דלא מיחייב אלא בהעביר ה' אמות ברשות הרבים או בתופר ג' תפירות וכותב ג' אותיות דלא שמיה שיעורא ואומר מדעתו שיעור שאינו:

רב נסים גאון

דידע להו בתחומים ואליבא דרבי עקיבא. כמה דאמר ר' עקיבא במסכת סוטה בפ' כשם שהמים בודקין אותה (דף כז:) בו ביום דרש רבי עקיבא ומדותם מחוץ לעיר, ומקרא אחד אומר מקיר העיר וחוצה אלף אמה. אי אפשר לומר אלף אמה שכבר נאמר אלפים אמה, ואי אפשר לומר אלפים שכבר נאמר אלף, ולמה נאמר אלף ולמה נאמר אלפים אלא אלף אמה מגרש ואלפים אמה תחום שבת. ר' אלעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אלף אמה מגרש ואלפים שדות וכרמים. ואמרו בגמרא במאי קמיפלגי מר סבר תחומין דאורייתא ומר סבר תחומין דרבנן.

רבינו חננאל

ודקא מפרש ר' יוחנן בטעמא דרבנן כיון ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו חייב חטאת, ור"ל אמר אינו חייב חטאת עד שישגוג בלאו וכרת. ומותבינן על ר"ל הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, והוינן בה מנינא למה לי, ואמר ר' יוחנן אם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת, ואוקימנא בזדון שבת ושגגת מלאכות. בשלמא לר' יוחנן כגון שהזיד בלאו, פירוש ידע שהיא היום שבת וידע שהעושה מלאכה (חייב כרת) [עובר בלאו]. אמרינן כיון ששגג [בכרת] אף על פי שהזיד בלאו, שגגה היא וחייב חטאת. אלא לריש לקיש דאמר עד ששגג בלאו וכרת, וזדון שבת היכי משכחת ליה. ומשני כגון דידע לשבת בתחומין, אמר אין השבת אסור אלא בתחומין כדכתיב אל יצא איש ממקומו וגו'. וכרבי עקיבא דסבר תחומין דאורייתא, כדמפרש בסוטה פרק ה'. ואף על גב דדחי התם, ואמרינן (עירובין ס:) לית דחש להא דרבי עקיבא. אמר אביי הכל מודים בשבועת ביטוי שאין חייבין עליה קרבן עד שישגוג בלאו שבה. מאן הכל מודים, רבי יוחנן דסבר עד שישגוג בכרת, והאי כיון דלית בה כרת בעי שגגה בלאו. ואמרינן פשיטא, מהו דתימא הואיל וחידוש הוא דלא אשכחן בכל התורה לאו שאין בה כרת שמייתי קרבן, והכא בשבועת ביטוי מייתי קרבן אע"פ שאין בה כרת, הוה אמינא כי שגג בקרבן (נמי) בלבד [נמי] מחייב.

מסורת הש"ס

א) [לקמן קנג: ע"ש], ב) יומא פ. הוריות ח. יא. ע"ש חולין ה., ג) שבועות כו: ופ"ע, ד) לקמן עג. [לעיל ו:], ה) לעיל ו: לקמן עג. לו: כריתות כ:, ו) [ע' תוספות מגילה יז: ד"ה דכתיב ותוס' לעיל ו: ד"ה הא קמ"ל], ז) [לקמן עג. קנג: סנהדרין סו.], ח) [סוטה כז: ופ"ג], ט) הואיל וחידוש הוא כל"ל רש"ל, י) [במדבר טו], כ) [דף סח:], ל) [ויקרא ד], מ) [במדבר לה], נ) [ויקרא ה], ס) צ"ל דשגגת. רש"ל.

תורה אור השלם

1 וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: במדבר טו כב

2 וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּיָד רָמָה מִן הָאֶזְרָח וּמִן הַגֵּר אֶת יְיָ הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ: במדבר טו ל

3 וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם: ויקרא ד כז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואליבא דרבי עקיבא דאמר במסכת סוטה. נ"ב כלדו דף כז ע"ב ודף ל ע"ב:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מה ע"ז וכו' דמשמע מה שצויתי שלא לעשות. עיין נב"ק דף קה ע"ב תוס' ד"ה מאי לאו: שם ד"ה כגון ששגג וכו' אבל לרבי דנפקא ליה מג"ש. עיין בחידושי הר"ן שבועות דף ה ע"א ובחי' הרמב"ן שם:

מוסף רש"י

וכתיב והנפש אשר תעשה ביד רמה. בעבודת כוכבים משתעי קרא, דהכא בספרי ר"ש אומר בעבודת כוכבים הכתוב מדבר, שנאמר כי דבר ה' בזה, שבזה על דיבור ראשון שנאמר בו אנכי ה' אלהיך ולא יהיה לך אלהים אחרים על פני (הוריות ח.). מעם הארץ. מעם ולא כל עם, וגבי חטאת כתיב שבא על השוגג (חולין ה.). פרט למומר, דאינו מביא קרבן על שגגתו, דאין מקבלין מידו (הוריות ב. יא.). ר"ש בן אלעזר אומר משום ר"ש. מכאן אתה למד (חולין שם). אשר לא תעשינה בשגגה ואשם. וסמיך ליה או הודע אליו חטאתו אשר חטא והביא, דמשמע אשר לא תעשינה אם היה יודע שהוא אסור, ובשגגה היתה לו וחטא ואשם הוא יביא (שם). משמע שאילו ידע לא עשה, אבל בשגגה עשה ואשם (יומא פ.). השב מידיעתו. הפורש ונבדל מחטאו ואין עובר אם היה יודע שהוא אסור, ובתאוה גרם חיובו, שאם היה יודע שהוא חלב היה יושב ומבדל מעבירה זו (חולין שם). ומומר לא שב מידיעתו הוא, למיכך אינו מביא קרבן על שגגתו (הוריות ב.). מנינא למה לי. ליתני אבות מלאכות הזורע והחורש כו' למה לי לאשמעינן מנינא, הא מני להו ותני לה (לעיל ו:). שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת. ובא להודיעך סכום החטאות שאדם חייב [illegible] תולדותיהן עמהן אינו מביא על התולדה חטאת עם אבה, דהכא כשעושה אחר ועושה, דכולה חדא עבירה היא (לעיל ו:).

א) ע"ש דלא מיירי בכל מדין תחומין דאורייתא. אלא מ"מ יש ללמוד מהתם דגם כרין תחומין דאורייתא לא קי"ל כר"ע ועיין תוס' שם ד"ה לית דחש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com